נועם אלימלך — שופטים

שופטים ושוטרים כו'. נראה לפרש ע"ד דאיתא בגמרא "צדיקים יצר טוב שופטן כו'", יש לומר הפירוש כי כן דרך הצדיקים שיש להם מוכיח בקרבם המוכיח אותם, על כל מעשיהם אשר הם עושים מוכיח אותם על פניהם ומראה להם גם במעשיהם הטובים איך שחסרו ולא עשאום כהלכתן כראוי לעשות להבורא יתעלה, וזהו "יצר טוב שופטן", ולא כן הרשעים, כי נהפוך הוא שכל מעשיהם טובים בעיניהם, וגם המעשים רעים שעשו מראה להם היצה"ר שטוב עשו, וזהו "יצר הרע שופטן", "בינונים זה וזה שופטן" כמו שאמר התנא "כגון אנו בינונים", דהיינו שאדם צריך להחזיק עצמו בשני דרכים האלו להתווכח בקרבו תמיד על מעשיו, שיהיה תמיד לנגד עיניו שהוא בעל חסרון שמחסר בעבודתו ית"ש ואינו יוצא ידי חובתו, בעשותו אחת ממצוות ה' יבין וישכיל היטב ויחשוב שלא עשאה ככל הצורך בצלילות וזכות כראוי להשם יתעלה ויהיה שפל ונבזה בעיני עצמו, אך אעפ"כ לא יחזיק עצמו כרשע ח"ו, כאמרם ז"ל "אל תהי רשע בפני עצמך", והטעם הוא כי אם ח"ו יחזיק עצמו כרשע, אז אין לבו בקרבו לעשות איזה מצוה או תורה ותפילה ואיזה עובדא כשרה וישרה, כי מתייאש עצמו באומרו שאין ראוי לזה, ונמצא צריך האדם להחזיק בשני מדריגות יחדיו יהיו תמים אצלו, כאמרם ז"ל "בכל לבבך בשני יצריך", וזהו כגון אנו בינונים, ו"בינונים זה וזה שופטם".

וזהו "שופטים ושוטרים תתן לך" רמז לשני שופטים הנ"ל, דהיינו היצר טוב והיצה"ר, ומכנה הכתוב להיצר הטוב בלשון "שוטרים", כי הוא כמו השוטר הרודה בעם לבלתי עשות רע, כמו כן היצה"ט המוכיח ומיסר לאדם בשבט פיו ומראה לו מה שחיסר בעבודה, "בכל שעריך", כי לכל דבר מצוה וקדושה יש לו שער בפני עצמו, וכל מה שאדם עושה בעוה"ז תורה או תפילה או איזה קדושה, הוא פותח שער של המצוה ההיא, וזהו "בכל שעריך".

"לא תטה כו' ולא תכיר פנים", דהנה כתיב "לא יהיה לך אלקים אחרים על פני" י"ל הפירוש כך, דהנה הבורא ב"ה הוא הנקרא פנים של כל דבר, כי כל דבר יש לו חלק אלקות המהווה ומחיה אותה, ואם ח"ו אדם חושב איזה מחשבה זרה או שהוא מסתכל איזה הסתכלות רע, אזי הוא מגרש ומרחק את הפנים ממנו, והמחשבות זרות וההסתכלות והרהורים רעים נקראים "אלהים אחרים", וזהו "לא יהיה לך אלהים אחרים כו'", וזהו "לא תכיר פנים" ר"ל שלא תחטא ולא תחשוב מחשבת חוץ, כדי שלא תרחק את הפנים ותתנכר ממך. "ולא תקח שוחד כי השוחד יעור עיני חכמים כו'", ולכאורה הלא עינינו רואים כמה וכמה מקבלי שוחד והם בריאים וחזקים ומתים בעוצם מראה עיניהם. אך הענין הוי דהצדיק העובד ה' באמת זוכה להשיג מדריגות גדולות בעיני שכלו היא החכמה העליונה, וזהו "עיני ה' אל צדיקים", שהשי"ת מזכה את הצדיקים בעיני שכל העליון, וזה "לא תקח כו' כי השוחד יעור עיני חכמים כו'", פירוש שלא יזכה בעיני שכלו בחכמה העליונה, "ויסלף דברי צדיקים" ר"ל דברי הצדיקים המדברים בקדושתם הוא מסלף אותם, ר"ל לא זו בלבד שלא יזכה לחכמה עליונה, אלא גם זאת אם ירצו הצדיקים ליסרו בדבריהם להחזירו למוטב לא יועילו דבריהם, כי ידמה לו כל דבריהם לדברים המסולפים.

"צדק צדק תרדוף" פירוש שתראה להצדיק מעשיך, שע"י הצדק שלמטה תרדוף את הצדק העליון להעלותו לשורשו ולהמתיקו, וזהו ג"כ הפירוש "ושפטו את העם משפט צדק".

או יאמר "שופטים כו'", דהנה יש שני צדיקים, יש צדיק שיוכל לפעול הכל ע"י דיבורו הקדוש ואינו צריך כ"כ לזעוק ולהתפלל, כי דיבורו עושה רושם ויכול לעכב הדינים שלא יבואו כלל, ויש צדיק שאינו במדריגה זו וצריך להתפלל ולזעוק להשי"ת עד שישמע השי"ת את תפילתו. וזהו "עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שועתם", כי העינים הם למעלה מאזנים כידוע, והצדיק אשר הגיע אל מדריגה העליונה עד שהשי"ת משגיח עליו בעין פקיחא, אזי יפעול הכל ע"י השגחה הזאת שהשי"ת משגיח על דיבורו ותנועותיו, וזה "ואני תפילה". והצדיק שהוא למטה ממדריגה זו צריך שועה ותפילה, וזהו עיני ה' כו' רמז לשני מדריגות הנ"ל.

וזהו "שופטים כו' תתן לך כו' לשבטיך", ר"ל שתתן שופטים כאלו אשר יכולים לעכב הדינים שלא יבואו כלל, "בכל שעריך" דהעולם הוא של הצדיק, כדאיתא שהשי"ת היה נמלך עם נשמות הצדיקים במעשה בראשית, וזהו "לשבטיך" רמז שיכולים לעכב שבט הדין, וזהו "ה' חפץ למען צדקו כו'", ר"ל כל מה שחפץ ה' לעשות הן רחמים והן דין ח"ו, הוא הכל "למען צדקו" שרוצה לעשות צדקות, דהיינו שמעכב הדינים ע"י הצדיק, והוא צדקה לעולם ולצדיק כי צריך לעלות במדריגה גדולה. וזהו "יגדיל תורה כו'". וזהו "שבטך ומשענתך" פירוש "שבטך" ר"ל הדינים, "ומשענתך" פירוש הצדיקים המעכבים אותם והם למשענת לנו שלא יבואו, "המה ינחמוני". וק"ל.

כי יפלא ממך דבר כו' בין דין כו' וקמת ועלית כו'. נרלפרש דהנה הצדיק הוא מפליא פלאות גדולות, ע"י דיבורו הקדוש נמתקים כל הדינים מעל ישראל, וממשיך דינים על הרשעים, וזה הוא פלא גדול, וזהו "כי יפלא ממך דבר", ר"ל כאשר תרצה שהדיבור שלך יעשה פלא כנ"ל, "בין דין לדין כו'" כנ"ל דהיינו להמתיק הדינים על ישראל ותמשיך הדין על רשעים, ותבחין איזה דין להמתיקו ואיזה דין להמשיכו על הרשעים, "וקמת ועלית" פירוש תראה לתקן את כל אבריך לקדש כל אבר ואבר שתהיה קומה שלימה, כאשר אמרתי על פסוק "וארא דמות כמראה אדם יושב על כסא", וחלילה לחשוב זאת על הבורא יתעלה שאין לו דמות ותמונה כלל, אך הענין שיחזקאל הנביא התקדש בקדושה רבה כל אבר ואבר והגיע עד שורשו בקומה שלימה, וזהו שאמר "וארא דמות כמראה אדם" ר"ל שראה את דמותו שהגיע עד כסא הכבוד, וזהו "ועלית אל המקום אשר יבחר ה'" ר"ל שתעלה בקומתך עד כסא הכבוד. וק"ל.

כי יכרית ה' כו' את הגויים כו'. נ"ל דהנה האדם הוא תחילת המחשבה וסוף המעשה, כי בריאת האדם היה ביום ו' אחר כל הנבראים, ותחילת המחשבה כי כל הנבראים נבראו למען האדם, וצריך האדם לזכך עצמו שיגיע לעולם המחשבות, דהיינו שיהיה לו מחשבות טהורות שיגיע בהם לשורשו. וזהו שאמרו חז"ל "הרוצה לעקור עבודה זרה צריך לשרש אחריה", כי המחשבות זרות נקראים בשם "עבודה זרה", דהיינו עבודה שזרה לו, ו"צריך לשרש" ר"ל שצריך לתקן השורש אשר ממנו באים ונובעים המחשבות זרות, כי כל המחשבות זרות הם נובעים משורש חטאת נעורים ומעבירות שאדם דש בעקביו, וזהו צריך לשרש כו', אך בכל זאת צריך סייעתא דשמיא, כי הבא לטהר מסייעין לו ואלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו, וזהו "כי יכרית כו' את הגוים", ר"ל המחשבות זרות והקליפות הנקראים בשם "גוים", "אשר ה' אלקיך נותן לך", ר"ל שזה מתנה מהשי"ת שנותן לך את ארצם, היינו הגשמיות שהשרשוך בהם, "וירשתם" ר"ל שע"י תשובתך תוציא מהם הניצוצות הקדושות חיל בלע ויקיאנו, "וישבת בעריהם ובבתיהם", פירוש "עריהם" לשון עיר פרא, דהיינו משובותיך שהיית כעיר פרא תשיב הכל אל הקדושה, הן הדברים הגשמיים, "ובבתיהם" ר"ל ותגיע להדביקות והפנימיות העליון. וק"ל.

תכין לך הדרך. פירוש אחר, תראה שתכין ותרחיב לך דרך ישר להבורא, "ושלשת את גבול ארצך", פירוש ע"י שתשליש את ימיך, כאמרם ז"ל לעולם ישליש כו' שליש במקרא, "והיה לנוס שמה כל רוצח", פירוש לנוס לשון הרימו נס, פירוש ע"י זה תעלה ותגביה את כל הדברים אשר נרצחו, דהיינו כל זמן שלא עשה תשובה, אזי הן התורה והן התפילה לא פרחת לעילא ומוטל כדבר הנרצח, ועתה תגביהנו ותנשאנו למעלה, "וזה דבר הרוצח", פירוש הדבר הזה אשר היה נרצח עד עתה, "אשר ינוס שמה", פירוש ועתה תנשאנו ותגביהנו למעלה, "וחי" ר"ל שתתן בו חיות. ואם תאמר מי יודע שהיה תחילה כמו דבר הנרצח? ואמר הכתוב זאת האות, "אשר יכה את רעהו" ר"ל מעשיך הקודמים - הן תורות ותפילות שלך, היו מכים את רעך, הוא הצדיק הנקרא רעהו, לא היה יכול לסבול את מעשיך ולא היו מקובלים על הבריות, "בבלי דעת" פירוש בעבור שהיו בלי דעת. ואם תאמר איך אדע שזה האמת? ואמר "והוא לא שונא לו", פירוש כי ראינו שלא היה שונא לו מעולם רק מחמת מעשיו המכוערים, לכך מעשיך יקרבוך לתקן הכל. וק"ל.